

אינו מוכח דהוא אכזרי, דאולי אצרהם אצינו ע"ה עשה לפנים משורת הדין והעציר על מדותיו, אצל מכאן מוכח שפיר צס"ד.

ויאמר ה' אל משה עשה לך שרף ושים אותו על נם והיה כל הנשוח וראה

אותו וחי [כא, ט]. פירש רש"י [ד"ה כל הנשוח]

(והוא מהמדרש ירושלמי ראש השנה פרק ג הלכה ט)

אפילו כלב או חמור נושכו היה נזוק ומתנונה

והולך, אלא שנשיכת הנחש ממחרת להמית,

לכך נאמר כאן וראה אותו, ראה בעלמא,

וצנשיכת הנחש נאמר והציט וגו', שלא היה

ממהר נשוח הנחש להתרפאות אלא א"כ מציט

בו בכוונה, ואמרו רבותינו [ראש השנה כט, א] וכי

נחש ממית או מחיה, אלא בזמן שהיו ישראל

מסתכלין כלפי מעלה ומשעבדין את לבם

לאציהם שצשמים היו מתרפאים, ואם לאו היו

נמוקים. ויש לפרש צס"ד מה שאמר אפילו

כלב או חמור, ולא נקט שאר בעלי חיים.

דהנה כתיב [ישעי' א, ג] ידע שור קוניה וחמור

אבוס בעליו ישראל לא ידע עמי לא התבונן,

ופרשתי [בפרשת ושלח עה"פ ויהי לי שור וחמור] צס"ד

דחייב אדם להכיר טובה ולהכנע לפניו יתצרך

שמו מפאת שני ענינים. כמאמר הכחוש [מהלים

ק, ג] דעו כי ה' הוא אלקים הוא עשנו ולו

אנחנו עמו ולאן מרעיתו, דאנחנו צרואיו והוא

צרואנו ועשנו, ומהיות כן מהראוי להשתעבד

לו. וגם ממה שצחר צנו מכל העמים להיות לו

לעם ואנחנו עצדיו.

בדפרשתי המסורה [חלק מועדים מאמר להושענא

רבה אות מו] ג' פעמים עם זו,

[שמות טו, טז] עם זו קניית, [שם יג] עם זו גאלת,

[כא, ז]. פירש רש"י מכאן למי שמצקשין ממנו,

שלא יהיה אכזרי למחול. ויש לתמוה דמנא

לן ממשא רצנו ע"ה דמי שאינו מוחל הוא

אכזרי, אולי לפנים משורת הדין מחל משה

רצנו ע"ה, וצאמת לא היה מחויב למחול,

ומנא לן שנקרא אכזר כשלא ימחול, ומכאן

מוכח רק שנוון לוותר. וגם יש לתמוה, דכבר

יש להוכיח כן מאצרהם אצינו ע"ה שנאמר

[בראשית כ, יז] ויתפלל אצרהם אל האלהים וירפא

אלקים את אצימלך.

וי"ל דצאמת אמרו חז"ל [קידושין לג, ב] אפילו

למ"ד נשיא שמחל על כבודו כבודו

מחול, מלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול,

ואסור לו למחול, ואיך מחל משה רצנו ע"ה

על כבודו שהיה מלך. ויש לפרש על פי מה

שמבואר במפורשים [מורת משה שופטים], הטעם

שמלך אסור למחול על כבודו, דכבודו הוא

כבוד הציבור, ואין לו למחול על כבוד הציבור.

אלא דזהו אם הוא כבוד להציבור שלא ימחול,

אמנם כשרואה שנענש חצירו על ידי זה אם

לא ימחול, אז הוא כבוד הציבור צמה שמוחל

על כבודו, שלא יענשו עצורו. כי מהראוי למלך

או למנהיג שלא יהיה אכזרי לראות צרת

חצרו וצידו להושיעו, דאז צזה שאינו מוחל

פוגם בכבוד הציבור, שמנהיגם הוא אכזרי.

א"כ נהפוך הוא, שראוי לו למחול, דזהו

כבודם.

ובעתה מוכח שפיר, דמדמחל משה רצנו

ע"ה על כבודו, הגם שהיה מלך,

בעל כרחך שזהו משום שלא יהיה אכזרי, דאי

לאו הכי אסור לו למחול. ומוזן היטב מה

שלא הוכיחו מאצרהם אצינו ע"ה, דמהתם